

DOI 10.37491/UNZ.71.1
УДК 340

Віталій ЦИМБАЛЮК¹

ФУНКЦІ НАУКОВОГО ЧАСОПИСУ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ІНСТИТУЦІЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ПРАВА

Пропонуються результати дослідження щодо комплексу функцій наукового часопису університету як інституції науково-освітнього права. У дослідженні під категорією «науковий часопис університету» пропонується розглядати все різноманіття назв періодичних наукових видань (для прикладу, таких як: журнал, вісник, наукові записки тощо), що видаються у світ університетами власними організаційними, матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами, або в кооперації, в тому числі з науковими установами і/або сторонніми видавництвами тощо, і де основною формою подання наукової інформації є статті дослідників, вчених.

Обґрунтовується, що за своєю природою наукові часописи мають багатofункціональний зміст, що екстраполюється на множину завдань наукової, а від неї вже освітньої та інших функціональних видів діяльності університету відповідно до чинного науково-освітнього законодавства. У зв'язку з цим, науково-освітнє право розглядається підгалуззю спеціальної частини такої комплексної галузі права як інформаційного права. Це дозволяє нормативно визначати інституційні складові, зокрема й функції наукового часопису університету. Їх пропонується розглядати у комплексі, взаємозв'язку, інкорпорації не лише у складі науково-освітнього права, а й з іншими підгалуззями спеціальної

---

¹ доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри галузевих юридичних наук,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського
tcim_us@i.ua.

частини інформаційного права та окремими інститутами останнього, що структуровані в його загальній та особливій частинах. При цьому функції наукового часопису університету пропонуються розглядати у системних ознаках.

Розгляд проблематики, зазначеної в назві теми публікації, акцентується на юридичні складові потреб та інтересів суб'єктів права, неоднозначності розуміння призначення наукового часопису. Особлива увага звертається на ті, що викликають конфлікт інтересів між науковцями, освітянами, менеджерами університетів, окремими представниками органів державного управління. Серед останніх те стосується до тих, хто здійснює адміністрування, керування, визначає і реалізує державну політику в науково-освітній сфері країни.

Ключові слова: право, наука, освіта, часопис, університет.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими, а звідси — й практичними завданнями для України запропоновано з того, що у державі склалося так, що побачити вченого, науковця, освітянина можна не стільки з його промов, усних лекцій, виступів тощо, на різноманітних публічних заходах, за результатами громадської діяльності, винаходів, патентів, їх впровадження у виробництво для добробуту суспільства, країни, держави тощо, як через те, скільки він десь, чогось написав і оприлюднив — у його публікаціях. Абсолютизації цій інституції надається багато уваги, і не лише в середовищі науковців та освітян, а й представниками органів влади. Формалізація публікаційної активності вчених у нормативно-правових актах перетворилася в окрему інституцію державного управління й набула апогею бюрократизації у найгіршому її розумінні. У взаємозв'язку з публікаційною активністю вчених періодично у суспільстві загострюються дискусії щодо функцій наукових часописів.

Найбільш гостро в Україні зазначені та пов'язані з державою інші дискусії відбуваються тоді, коли суспільство виявило для себе, що у якихось інших країнах краще реалізується наука, а від неї й освіта, а отже, там люди і живуть краще. Найбільшим каталізатором таких дискусій є й реалізація або загрози небезпек існування суверенітету, територіальної цілісності суспільству, країні, державі, впровадження в ній іноземного керування, що тягне за собою фактичне набуття колонії.

Так, у новітній історії України на тлі суспільних криз виникло одне із багатьох сакраментальних питань: чому так сталося, що з країни, яка успадкувала на початок проголошення суверенітету у 1991 році досить розвинуте наукове, а звідси — й технічне та технологічно промислове виробництво, Україна скотилася до найвідсталіших, найбідніших країн не лише в Європі, але й у світі, та стала легкою жертвою зазіхань зовнішніх ворогів?

На перший погляд, конституційно й на рівні спеціального, науково-освітнього законодавства, у перші роки незалежності України були ство-

рені публічно-правові умови, щоб держава впевнено трималася серед найбільш розвинених країн так званого «першого світу». Однак сталося все не так, як гадалося: виникали і виникають різні суспільні кризи, що рухають Україну до руїни, скочування її вже не до «країн другого світу», а до найвідсталіших країн «третього світу». Серед іншого в суспільстві резонно запропоновано шукати відповідь у такому питанні: щось не те діється з організацією науки, а звідти і в освіті в Україні?

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання окремих аспектів проблеми, що визначається із назви цієї статті, в тому числі у взаємозв'язку з окремими проблемами структуризації інститутів науково-освітнього права, пропонується через зазначення джерел, що подані в кінці цієї статті [1–5]. Тим самим, враховуючи обмеження щодо викладення обсягу досліджень у статті, вирішується можливість подання більше результатів наукових розвідок.

Як свідчать дослідження проблем науково-освітнього права, в тому числі тих, що пов'язані з одностороннім (некомплексним) підходом до наукових часописів університетів, невиділеною залишається та, що загалом, по-філософськи можна сформулювати в питанні: чи вважається Сократ науковцем і освітянином, за вимогами публічної складової науково-освітнього права? Життя і смерть Сократа у Стародавній Греції порівняно із сучасністю демонструє, що він несе за собою, через тисячоліття вічний цивілізаційний тягар проблем людства: ставлення суспільств, держав до освіти, науки, науковців та освітян як базису існування країн, націй, культур, цивілізацій, проблем їх злету й падіння.

Мета статті — подання окремих результатів багаторічних досліджень інституційних складових науково-освітнього права в контексті розуміння комплексності функцій наукового часопису університету.

Теоретично-правова складова дослідження була сформована на наукових працях таких вчених-правознавців, як: В. І. Андрейцев, А. В. Андрушко, І. В. Арістова, Ю. П. Битяк, Ю. В. Білоусов, Л. П. Брич, О. М. Буханевич, Д. Г. Виговський, С. Г. Волкотруб, С. Д. Гринько, В. К. Гришук, Р. А. Калюжний, О. В. Когут, Р. І. Кондратьєв, О. Л. Копиленко, В. В. Костицький, І. О. Костяшкін, І. Л. Литвиненко, В. А. Ліпкан, С. В. Лозінська, О. А. Музика-Стефанчук, В. І. Нагнибіда, В. Я. Настюк, О. М. Омельчук, С. В. Петков, В. П. Синчак, В. Ф. Сіренко, А. С. Сіцінський, В. Я. Тацій, Є. О. Харитонов, Н. І. Чудик-Білоусова, М. Я. Швець та інших.

Загальнометодологічні положення розгляду теми дослідження були визначені на основі праць таких науковців, як: М. В. Загірняк, В. В. Локтіонова, О. І. Максак, А. А. Митник, І. І. Митрофанов, О. В. Плєсчун, Т. Б. Поясок, Д. І. Сирота, В. Л. Скрипник, Т. М. Слободяник та інших.

В основі дослідження також покладено досвід автора щодо участі в започаткуванні та функціонуванні чотирьох наукових часописів в Україні у різні часи, в тому числі в університетах. Враховувалися не лише позитивні, а й негативні чинники, що зумовлені бажанням тих, хто при владі, без належного наукового забезпечення, ігнорування потреб та інтересів

широкого загалу вчених, зробити покращення для когось, а у результаті виходить лише гірше, і не тільки для загалу науковців та освітян, а й для суспільства, країни, держави.

Виклад основних результатів дослідження пропонується почати з узагальнень аналізу нормативно-правових актів щодо науково-освітньої сфери в Україні. За ним визначається проблематика такої інституції права, як публікаційна активність вчених (науковців, освітян у системі вищої освіти), як суб'єктів науково-освітніх правовідносин. Це зумовлює їх потреби та інтереси до існування вітчизняних наукових часописів, що виходять державною мовою, мовою народу, який і створює можливість та необхідність існування в суспільстві вчених.

У публічному праві України ознаки сутності категорії «публікаційна активність» зводяться до значення кількості публікацій, що продукує вчений-науковець чи освітянин із заданою адміністративною періодичністю, за результатами своєї творчості (а не відтворення), наукових досліджень, через відповідні технології, засоби, способи інформації для тих, хто має інтерес до галузі знань, де особа вважає себе знавцем та вважається такою іншими фахівцями, колегами.

Звідси питання: що вважається публікацією (науковою публікацією)?

Відповідь та це питання пропонується почати із казусу, що виник на одному публічному науковому заході. Промовець, у контексті своєї доповіді, згадав низку висловів, що, належать всесвітньовідомим людям у середовищі вчених. Із Сократа — «заговори до мене, щоб я тебе побачив»; а також — «Правильні дії виходять лише із правильних знань». Також доповідач навів думку Томаса Фрідмана, трьохразового лауреата Пулітцерівської премії, члена Американського філософського товариства, що, з його погляду зору, людству менше цікаво те, що за знання має конкретна людина, все можна знайти і в *Google*, важливим є те, як людина застосовує знання, що має. У дискусії щодо виступу один молодий колега задав доповідачу запитання про те, де в письмових наукових першоджерелах зазначені ті думки. Доповідач слушно зауважив на те, що якщо *Google* йому не допоможе знайти першоджерела їх висловів, то нехай він вважає, що посилань на Сократа та Фрідмана в доповіді не було і він може не вважати її публікацією. Така відповідь викликала в інших присутніх вчених бурхливі оплески на підтримку доповідача й саркастичні посмішки на адресу тому, хто задав запитання.

Дотримуючись методологічної класики, в інтересах теми дослідження таки слід відзначити, що ж розуміється у слові «публікація», зокрема і в юриспруденції в Україні. Результати дослідження засвідчили, що в нормативно-правових актах органів влади України визначення публікації немає. Генеральна конференція ООН з питань освіти, науки і культури, на XXIII сесії (Софія, 01.11.1985 р.), у Переглянутій рекомендації про міжнародну стандартизацію статистики випуску і розповсюдження книг, газет та періодичних видань, запропонувала визначення публікації, що українською можна подати так: підготовка і випуск у світ надрукованих періодичних і неперіодичних видань для відкритого поширення. У

Міжнародній конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Рим, 26.10.1961 р.) запропоновано розуміти під публікацією (у перекладі українською): надання публіці примірників фонограми в достатній кількості.

Словниково-довідкові тлумачення публікації подаються також неоднозначно за змістом. Переважно це робиться з прив'язкою до формалізації відображення передачі інформації, у комунікації між людьми, у виданнях, наприклад: книги (монографія, брошура, посібник, підручник, енциклопедія, довідник, словник тощо); статті (переважно подані в часописах (періодичних чи неперіодичних (одноразових) журналах, збірниках, вісниках), назви можуть бути різні; зафіксований певними технологіями виступ, доповідь на публічних заходах (на лекції, семінарі, конференції, симпозіумі, форумі, конгресі тощо), у тому числі з отриманням відповідних довідок (сертифіката, диплома, атестата тощо) та додатковим опублікуванням в окремому виданні у заданих форматах матеріалів цих заходів; розміщення статті тощо в газеті чи листівці, електронних засобах масової інформації, інтернеті тощо.

Тобто сутність, зміст публікацій зводиться до відображення інформації і можливостями її тиражування певними технологіями, для поширення у суспільстві, спільнотах, що виходить за межі вузького кола родини, сім'ї особи-публікатора: паперовими, електронними, чи тими і тими тощо.

Поняття «наукова публікація» можна також розглядати у змісті категорій-синонімів: опублікована праця, що відображає основні наукові результати дисертації (дослідження); або — науковий твір вченого, науковця, освітянина, дослідника чи авторського колективу.

Аналіз практики видання наукових часописів свідчить про застосування комбінації відображення публікацій. Наприклад, матеріали публічного наукового заходу, подані до оргкомітету (доповіді, виступи) за визначеними попередньо умовами у формі статті, розглядаються там. Якщо серед членів організаторів наукового заходу є і членами редакції (редколегії) відповідного наукового часопису, то у комплексі вирішується низка супутніх завдань: редакція (чи редколегія) формує резерв (кейс) статей для номерів часопису; є можливість здійснювати відбір статей за якістю і колом потенційних авторів часопису тощо. Відповідні пропозиції надходять до доповідачів, ораторів без усіляких бюрократичних процедур, на рівні традицій, добрих звичаїв, інших норм приватного права. Також за матеріалами публічного заходу, за згоди та участі авторів, може бути здійснено періодичне видання колективних книг (монографії, брошури, посібника, підручника тощо). Слід зазначити, що в окремих міжнародних і національних науково-метричних базах трапляються не лише наукові часописи, а й інші форми публікацій.

З цього випливає загальне питання: а чи доцільно все багатоманітня приватного науково-освітнього права переводити у статус публічного науково-освітнього права, щоб все і всіх зарегулювати?

Як свідчать дослідження, у цивілізованих країнах склалося так, що у будь-якому високоінтелектуальному середовищі освіченими (або у зна-

чені просвітлених) вважають лише тих вчених, які, хоча і мають мало публікацій (не проявляє великої публікаційної активності), але досягли успіху, в тому числі суспільного визнання у житті на практичному застосуванні результатів своїх наукових досліджень, зокрема і як промислу, а звідси і бажаного для себе рівня благополуччя, добробуту і вже потім створюють добробут для своєї родини, суспільства, країни свого походження, чи знаходження. А найбільш продуктивними визнаються ті вчені, які після створення добробуту для себе і своєї країни, ще створюють і благо для всього людства, чи принаймні для більшої його частини. Для них і суспільства питання кількості публікацій, місця і стандартизованих форм їх подання є несуттєвим взагалі. Це стосується і суспільного розуміння проблеми в питанні: чи варто недооцінювати чи переоцінювати публічну значимість наукових часописів, зокрема і в університетах. Нерідко виявляється, що соціально успішна, а отже — авторитетна у спільноті людина (науковець чи освітянин), не завжди має всі, визначені у нормативно-правових актах органів публічної влади рівні, ступені, так звані «вченості» (чи «наученості») — формально визначеного навчання, публікаційної активності у формі книг, статей. Його професійний статус, авторитет у науковому середовищі цінується і визнається більше, ніж того, хто має сотні публікацій, у тому числі в іноземних «елітованих» наукових часописах, що мають купу різних регалій, індексів та видаються бюрократично визнаними «правильними» видавництвами? У цьому сенсі пригадується і філософське життя Сократа.

Інша сторона проблеми. Якщо науковий часопис університету надрукував статтю дослідника, ще коли той був невідомим початківцем, то в комплексі з часом часопис може додати у свій рейтинг більше, ніж різні бюрократично визначені його показники (критерії) «правильності». Це наштовхує на думку про існування іншої парадигми функції наукового часопису: не лише комунікаційної чи навчальної, а й репутаційної тощо.

Отже, виникає питання: чи варто органам державної влади надто детально нормативно зарегульовувати вимоги до параметрів існування наукового часопису, в тому числі університетських, належності його до якоїсь іноземної науково-метричної бази, якою мовою має бути наукова публікація дослідника, зокрема і для здобуття ним всіх видів, форм, рівнів, ступенів навчання та вчених звань? Звідси наступне питання: якою має буди державна науково-освітня політика щодо публікаційної активності дослідника за кордоном чи у своїй країні? Традиційним збудником цих питань є наслідки ставлення можновладців до науково-освітньої сфери країни і перш за все прояву недовіри до своїх вчених. Звідси — розуміння адміністративної ролі влади, наприклад: чи надання *послуг* у реєстрації наукового часопису, чи визначення якихось «дозвільних» *обмежень* для його видання. З цього виникає знову питання: чому в Україні у політиків, можновладців до науки і освіти сформовано уявлення як чогось такого, що є лише затратними, тягарем для державного бюджету, і чому наука та освіта має обов'язково вимірюватися і в першу чергу кількістю публікацій, зокрема і у певних іноземних наукових виданнях за командно визначеними кимось, якимись «квартилями» і як це екстраполюється на

конституційно-правові норми в Україні та положення щодо свободи інформації, визначені у Загальній декларації прав людини? Ну і головне: як публікації написані чужою мовою впливають на добробут, безпеку, розвиток країни, держави?

Дослідження свідчать, що країна стає (чи є) лідером у світі лише тоді, коли вона створює рівні умови творчості для своїх вчених, не принижуючи їх обов'язково для публікації за кордоном, а їх публікаційну активність адміністративно стимулює перш за все у національних фахових наукових часописах, створюючи матеріально-фінансові ресурси для них. А для того, щоб національна освіта не відставала від досягнень науки, то результати останньої повинні бути відображені перш за все у наукових часописах університетів своєї країни, у розумінні їх і як освітнього осереддя для інноваційної практики. І тоді не буде виникати й питання у роботодавців щодо відповідності освіти потребам практики. Перелік проблемно-орієнтованих питань можна продовжувати. Але факт залишається фактом, з ознаками закономірності: сповільнення розвитку науки в країні є наслідком так званого «добровільно-примусового стимулювання» публікаційної активності українських вчених, у тому числі в іноземних наукових виданнях та ще й іноземною мовою, що знаходить відображення і в якості української університетської освіти; а від неї, серед іншого, вже і до стагнації у виробництві матеріальних та інтелектуальних благ суспільства. При цьому спостерігається і масове суспільно-інтелектуальне, культурне збідніння країни, що екстраполюється негативно й на безпеку держави за всіма її сегментами, набуваючи ознак загроз національній безпеці. Так, знання, формалізовані мовою народу країни у вітчизняному науковому часопису, набувають загальнодоступних благ для суспільства цього народу, визначаючи його рівень присутності у світі.

Серед комплексних функцій наукового часопису університету звертає увагу така: подані в публікації нові знання дослідника відображують його особистий розвиток як творця для отримання новітніх знань іншими, зокрема і відтворювачів знань, але вже для задоволення суспільно-корисних потреб, інтересів у спільному добробуті. Коротко це знаходить формалізацію у народній мудрості: бідними є ті, хто нерозумні. Нерозумні — то є прояв індивідуальної нездатності сприймати сутність нових здобутків науки в освіті, а отже — недосвідченості (чи недосвідченості) людей. Без цього взаємозв'язку множитья в суспільстві і стає його домінантою невігластва. Особливо небезпечним таке невігластво стає у прояві ідеократії, що неминуче веде до руїни держави.

Щодо мовного аспекту наукових часописів університетів. Функції їх також визначаються за принципом прояву, що образно формалізоване у народній мудрості: птаха пізнають за пір'ям, а людину за мовою. Тобто за публікаціями наукового часопису визначають «розумність» не лише авторів статей в ньому, а й членів редколегії часопису. Видання наукового часопису в університеті свідчить про наявність і зрілість наукової школи в ньому. Бюрократичні показники відображення наукової школи в університеті займають фактично похідне значення. Приклад з історії науки: не збереглося у архівах документів, що Сократ мав якісь письмові довідки

про свою вченість та наученність. В історії науки також не збереглося письмових довідок органів влади про те, що свого часу Дельфійська піфія визнала Сократа наймудрішим серед афінян за таким критерієм, як кількість публікацій (яких у Сократа не було виявлено ні до, ні після його смерті). Але про Сократа збереглися письмові джерела його учнів, серед них і Платон. Останній у деяких своїх творах робив лише приписи мудрості свого вчителя на зразок: «так казав Сократ».

На певному історичному етапі розвитку науки і освіти в окремих країнах, переважно «третього світу» з'явилася в можновладців потреба формального визначення параметрів для визнання якогось статусу «науковості» часопису, зокрема університету. Ну щось на зразок того, як говорять чиновники, спотворюючи сутність народного вислову: «зустрічати потрібно за одежею». Серед таких критеріїв є те, що знайшло вираз у понятті такої інституції науково-освітнього права, як «наукометрія». З чинника професійної ідентифікації серед дослідників, освітян вона перетворилася (з «легкої руки» бюрократів) у основний нормативно-правовий критерій зарегульованості й наукових часописів, у тому числі в університетах, як представників промисловості виробництва нових знань, у суспільному розумінні науково-освітньої сфері. Логічно це мало б визначати й підтримку державою їх видання. Однак цього не зазначено прямо на рівні законодавства.

Вивчення бюрократичного підходу до сучасного розуміння наукометрії, зокрема і до визначення тих, хто має право, а хто не має права бути у складі засновників та членів редколегії університетського часопису, за таким критерієм як кількість публікацій, їх часу, і в якихось заданих «адміністративно» інших часописах, свідчить про неваженість корисності того для суспільства, держави. При цьому примушення вітчизняних науковців до наявності якоїсь кількості публікацій у іноземних наукових, фахових виданнях, викликала таке негативне для суспільства явище, що набуло умовної назви «науково-публікаційний спам», зокрема і в глобальному науково-освітньому просторі, коли публікації вчених, і часописи, перетворюються з «легкої» руки публічного регулятора у «річ в собі». Окремі «підприємливі» особи в різних країнах створили форми приватного «бізнесу»: створення «наукометричних баз» за окрему плату від вчених, наукових установ і освітніх закладів. Такі наукометричні бази формувалися і формуються на методиці паперових технологій видавничої справи. Предтечею наукометрії була бібліотекометрія (бібліометрія чи бібліометрика). Часто ці терміни й нині застосовуються у вжитку, як синоніми. Серед найбільш поширених у світі стали такі «класичні» бібліотечні класифікатори, як: ББК, УДК, ISBN, ISSN, DOI тощо. Методика їх, у силу традицій-пережитків продовжує застосовуватися й у комп'ютерних інформаційних технологіях. З часом, у міру збільшення кількості різноманітних публікацій, присвоєння їм класифікаційних ознак, для певних установ набуло комодифікації, комерціалізація. Звідси «класичні» наукометричні показники почали подаватися як ознака чогось «елітарного», «надважливого» в середовищі науково-освітньої діяльності. Хоча насправді

ніякої суспільної користі це вже давно не має з появою інтернет-технологій, зокрема таких, як той же *Google*.

Наприклад, пропонується розглянути такий код УДК: 347.98+347.956+347.951.013; 336.719.2 (477). Що він означає для широкого загалу? Лише те, що автори наукової публікації вважають, що вона може мати інтерес для фахівців різних галузей знань. Сучасні пошукові системи в інтернеті дозволяють у різних афілійованих у відкритому електронному середовищі автоматизованих базах даних і без УДК та інших систем спеціального кодування знайти публікації. Це робиться набравши «природною мовою» прізвище автора та окремі слова з назви публікації. Наприклад, набравши в *Google* українською «Ю. Білоусов інформація» за лічені секунди пошукова система природною українською мовою видасть (безкоштовно) на екран користувача ПК не лише кількість публікацій та їх цитувань, а й конкретну публікацію з відповідними реквізитами, що викликає цікавість, в тому числі й ту, що має складний УДК [16]. Аналогічно, з входом на інтернет-архів часопису на сайті університету можна знайти й публікації інших авторів, що мають інший контекст наукового інтересу дослідника.

Зазначене демонструє, що на нормативно-правовому рівні настав час визнання всього того, що є архаїчним (у розумінні такого, що втратило важливе прикладне значення для дослідників, працівників освіти), або такого, що має вузькопрофесійне призначення для адміністраторів традиційних сховищ паперових документів (традиційного розуміння значень архівів, бібліотек, музеїв). Отже, здавалося б резонним, що саме відкриті інтернет-ресурси (цифрові технології) й повинні адміністративно стимулюватися в нормативно-правових актах органів державної влади, в тому числі щодо визначення «правомочності» існування наукових фахових часописів. Саме це є світовим трендом у відкритому, загальнодоступному світовому науково-освітньому просторі. Інтернет сформував таке соціально-технічне явище, що набуло умовної назви «електронні соціальні мережі телекомунікації» (або скорочено — «соціальні мережі»), для прикладу, такі як: «Фейсбук», «Твітер», «Інстаграм» тощо. Вони дають більш оперативно в заданому будь-яким індивідом масштабі, колі осіб, інформаційному просторі й часі спілкуватися у певних, визначених групових інтересах. Є одна лише умова — доступ до глобальної мережі телекомунікації і знаходження там відповідних інформаційних ресурсів (зокрема електронної версії того ж наукового часопису університету). І тоді усілякі індекси присутності українських вчених у світовому науково-освітньому просторі не потрібно «адміністративно стимулювати». Вся та архаїка «кодування» наукових часописів повинно бути не обов'язком, а лише правом.

Загальнодоступні інтернет-технології (ІТ) за своєю сутністю вже підірвали монополізм окремих, переважно приватних, наукометричних структур, їх баз, у тому числі транснаціональних видавничих корпорацій. ІТ відкритого доступу стали конкурувати з ними за дешевизною та швидкістю пошуку й отримання наукової інформації, комунікації між вченими, в тому числі на глобальному рівні. Тому в багатьох країнах світу поширився рух серед вчених за відмову від нав'язливих платних послуг техно-

логічно застарілих наукометричних баз, за відкрите науково-освітнє середовище. Але, як свідчать дослідження, в органах державної влади України цього не помічають, чи роблять вигляд, що не помічають. Питання відкрите, в тому числі й для юридичних досліджень.

Враховуючи ентропію (невизначеність, необізнаність) щодо «традиційний» наукометричних баз у деяких «третіх країнах», їх власники почали активно впроваджуватися у цих країнах, лобіюючи свої комерційні приватні інтереси через насадження бюрократично свою наукометрію, у нормативно-правових актах цих країн. Не залишилася й поза увагою Україна: маніпулюючи під гаслом «реформа науково-освітньої сфери», що доповнюється ще й гаслом «інтеграція до ЄС», зокрема до його науково-освітнього простору. Проте, в Україні, в силу неналежної наукової розробки проблематики наукометрії, її функцій, мети, напрямків, завдань, недоліків у досвіді інших країн, вона перетворилася більше на загрозу національній безпеці. Простіше говорячи, можновладці хотіли адміністративно стимулювати її як щось краще, а вийшло лише погано, перш за все для суспільства, держави, її суверенітету в економіці знань.

Як свідчать дослідження, у країнах-лідерах світової економіки обережно ставляться до будь-якого «адміністративного стимулювання» (командного примусу), так званого «іноземного елемента», зокрема в наукових часописах університетів. Це визначається не як обов'язок, а як право засновників національних наукових часописів, у першу чергу, в університетах. У державах-лідерах науково-технічного прогресу добре розуміють, що наука та освіта має працювати на інновації, безпеку перш за все у своїй державі. Мабуть, тому ці країни і є лідерами, а ті країни, де примушують свої вчених публікуватися в іноземних виданнях залишаються серед відсталих країн.

Висновки, пропозиції, рекомендації в ході дослідження були визначені такі:

1. Науково-освітнє середовище України, за наявності у ньому наукових часописів, зокрема й університетів, поширення їх присутності в інтернет-просторі, об'єктивно вже існує, у тому числі як сегмент глобально інформаційного простору. Нормативно-правове закріплення присутності наукового часопису університету в інтернеті підтримується широким загалом науковців та освітян.

2. Науковий часопис університету — це не розкіш, а нагальна суспільна потреба. Функціонально науковий часопис слід розглядати комплексно: перш за все, як засіб комунікації науковців та освітян, і не лише в університеті, а й з колегами інших наукових установ та освітніх закладів. З цього випливають інші функції часопису: ознайомлення практиків з цікавими для них науковими розробками, як інноваціями для виробництва; звідси — вже і управлінські, зокрема функції публічної форми представлення наукових звітів щодо кількісних і якісних показників результатів досліджень, впровадження їх в освіту, при підготовці якісних, інноваційне орієнтованих кадрів для практики виробництва, публічного адміністрування тощо.

3. Визначаючи постійно підвищені вимоги до існування наукових часописів, у тому числі в університетах, урядовці залишають поза своєю увагою джерела фінансового забезпечення своїх вимог. Для покращення якості наукових часописів, а отже, і з метою бажаного рейтингування вітчизняних університетів у світі, має бути обов'язковість визначення у щорічних державних бюджетах України і у бюджетах університетів, відповідної фінансової підтримки, як захищена державою стаття видатків.

4. В органах державної влади і в суспільстві, в засобах масової інформації слід припинити різноманітні масштабні маніпуляційні компанії недалекоглядних чиновників щодо применшення функцій наукових часописів, зокрема і в українських університетах, а отже, й українських науковців та освітян, вітчизняних наукових установ та освітніх закладів. Такі компанії сприяють лише поширенню суспільного манкуртства, комплексу меншовартості, зневіри у власні сили та породження плазування перед всім іноземним, очікування, що лише «закордоння нам допоможе» та невдалого мавпування чужого досвіду, повторюючи не стільки його позитиви, скільки помилки, всього того, від чого за кордоном вже давно відмовилися. У іноземців слід навчитися головного: негативні прояви в науково-освітній сфері не слід розглядати виключно як «системні», під кутом зору приниження наукового і освітнього потенціалу країни. Це в повною мірою стосується і маніпуляцій щодо формування негативної суспільної думки до наукових часописів українських університетів. Стосовно цього пригадується народна мудрість: не святі горшки ліплять, а не помиляються лише ті, хто нічого не зробили і не роблять.

5. Під час формування редколегій українських наукових часописів, перш за все університетів, вимога до членів редколегій, зокрема докторів наук та професорів, щодо наявності публікацій у них в іноземних наукових виданнях мають розглядатися як не обов'язкова, а краще бути скасована.

6. Керівникам відповідних органів державної влади пропонується проявляти зваженість у розробці та реалізації своїх реформах, з урахуванням різностороннього, належного, наукового їх забезпечення. Мавпування іноземного досвіду від нерозуміння його історії виникнення, стає лише ланкою у ланцюгу фатальності руйнацій для суспільства, країни, держави. Історія набуття окремими країнами, державами глобальної першості серед інших свідчить, що ні одна із них не повторювала в цілому досвіду попередніх, а завжди визначалася розумінням поєднання добрих традицій та інновацій, конструктивно-критичного осмислення чужого досвіду.

Подальших наукових досліджень потребує постійний моніторинг відображення бажання надмірного публічно-правового регламентування заснування та підстав припинення функціонування наукових часописів в Україні, в тому числі в університетах, зміні парадигми їх адміністрування: надання послуг суб'єктам у різних суспільних відносинах, а не лише командування ними та видумування нових вимог, без визначення належного їх фінансового забезпечення. Історія світової науки та освіти свідчить: держави, де зневажають свою науку та освіту, не мають перспектив

своєї не лише самостійності, але й незалежності, в таких державах — шлях до їх руйнації та набуття колоніальної залежності в різних видах її прояву.

Список використаних джерел

1. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства. К. : Освіта України, 2011. 426 с.
2. Цимбалюк В. С. Науково-освітнє право України: методологічні, концептуальні, доктринальні положення до стратегії державної політики розвитку країни. *Інформація і право*. 2016. № 2 (17). С. 173–180.
3. Цимбалюк В. С. Міжгалузевий взаємозв'язок законодавства України про державну службу з науково-освітнім правом (як складова державної політики). *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*. Всеукр. форум вчених-адміністративістів. Запоріжжя. 2016. С. 112–115.
4. Цимбалюк В. С. Науково-освітнє право як основа гуманітарного, а отже і економічного розвитку суспільства. *Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри*. Збірник мат. Між народ. наук.-практ. конф. Кіровоград : КОД, 2016. С. 166–169.
5. Цимбалюк В. С. Науково-освітнє право, як основа трансформацій у суспільстві знань та інноваційного розвитку України. *Правові питання трансформації інформаційного суспільства в суспільство знань, як основи інноваційного розвитку України* : мат. наук.-практ. «круглого столу». К. : НДПП НАПрН України. ННЦ інформаційного права та правових питань інформаційних технологій ФСП НТУУ «КПІ», 2016. С. 95–102.
6. Цимбалюк В. С. Правовий статус знання, як консолідованого об'єкта в інформаційному праві та праві інтелектуальної власності: методологічний аспект. *Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах* : мат. наук.-практ. конф. К. : НДІ інформатики та права, НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. ННЦ інформаційного права та правових питань інформаційних технологій ФСП НТУУ «КПІ», 2016. С. 18–23.
7. Цимбалюк В. С. Науково-освітнє право, як підгалузь інформаційного права України: тенденції формування і розвитку. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : мат. IV Міжн. наук.-практ. конф. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. С. 139–140.
8. Цимбалюк В. С. Поєднання академічності та креативності в сучасній теорії права, у контексті науково-освітнього права. *Публічне право*. 2017. № 3 (27). С. 65–72.
9. Цимбалюк В. С. Взаємозв'язок інноваційного права з науково-освітнім правом. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : зб. наук. ст. за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф. ЖНАЕУ. Житомир, 2017. С. 196–199.
10. Цимбалюк В. С. Науково-освітня інформатика як об'єкт права. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. ЖНАЕУ. Житомир, 2018. С. 239–242.
11. Цимбалюк В. С. Концепти науково-освітньої інформатики як інституту публічного права. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гу-*

- манітарної та прикладної науки. мат. II Всеукр. наук.-практ. симпозиуму. Івано-Франківськ, 2018. С. 268–272. URL : <http://bit.ly/2vhoQ8l>.
12. Цимбалюк В. С. Діалектика у адміністративно-правовому регулюванні науково-освітньої сфери. *Діалектичні та практичні питання перспектив розвитку правової науки в сучасних умовах* : матеріали ІХ Міжн. наук.-практ. конф. К. : ДУІТ, 2019. С. 276–282.
  13. Цимбалюк В. С. Окремі конституційно-правові засади модернізації науково-освітньої сфери в контексті євроінтеграції України. *Літописець*. Вип. 14. 2019. С. 22–28. URL : <http://bit.ly/2TIMBzr>.
  14. Цимбалюк В. С. Тенденції адміністративно-правового стимулювання публікаційної активності у науково-освітній сфері України. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : зб. наук. ст. за мат. VII Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир, 2019. С. 47–49.
  15. Цимбалюк В. С. Ціннісний вимір права у науково-освітній політиці України: здобутки, недоліки та перспективи. *Конституційні цінності: правова природа та практика реалізації* : зб. тез між нар. наук.-практич. конф. у 2-х част. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. Частина 2. С. 256–260.
  16. Білуосов Ю. В., Бондаренко-Зелінська Н. Л. Проблемні питання провадження у зв'язку із розголошенням інформації, яка містить банківську таємницю, щодо фізичних та юридичних осіб. *Університетські наукові записки*. 2009. № 4 (31). С. 24–32.

Надійшла до редакції 01.12.2019

Vitalii TSYMBALYUK

Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University

Functions of the University Scientific Journal as an Institution of Scientific-Educational Law

The article offers the research results on complex functions of the University scientific journal, as the institution of scientific-educational law. The category «University scientific journal» is proposed to be understood in the following contents. A university scientific journal is a variety of titles of periodical scientific publications (for example, journal, a bulletin, scientific notes) published by universities using their own organizational, material, financial and other resources, or in cooperation with other publishing houses, including scientific institutions. The main form of presentation of scientific information is articles of researchers and scientists.

It is proved, that by their nature scientific journals have the multifunctional content. It is extrapolated to the set of many scientific tasks, and then to the educational and other functional activities of the University in accordance with the law. In this regard, scientific-educational law is considered as a route for a special part of such an integrated branch of law as information law. This allows determining the institutional components normatively, including the functions of the scientific journal of the University. They are proposed to be considered in the complex, interrelation, incorporation not only as part of the scientific and educational law, but also with other sub-branches of the special part of the information law and certain institutions of the latter. These institutes of information law are structured in its general and special parts. At the same time, it is proposed to consider the functions of the University scientific journal in system features.

Consideration of the problems specified in the title of the publication topic focuses on legal components of the needs and interests of subjects of law, the ambiguity of understanding of the purpose of a scientific journal. Particular attention is paid to those that cause a conflict of interests between scientists, teachers, university managers, individual representatives of public administration bodies. This is relevant to those who perform administration, control, determine and implement State policy in the scientific and educational sphere of the country.

Keywords: *law, science, education, journal, university.*